

Fondägandets struktur i Sverige: En empirisk undersökning 2015–2020

Uppdatering av Daniel Waldenströms rapport ”Fondägandets struktur i Sverige: En empirisk undersökning”. Vänligen läs den ursprungliga rapporten för en komplett analys.

Data och beräkningar: **Daniel Waldenström**

Texter: **Fondbolagens förening**

För kommentarer: **Fredrik Pettersson, chefsanalytiker Fondbolagens förening**

5 juni 2024

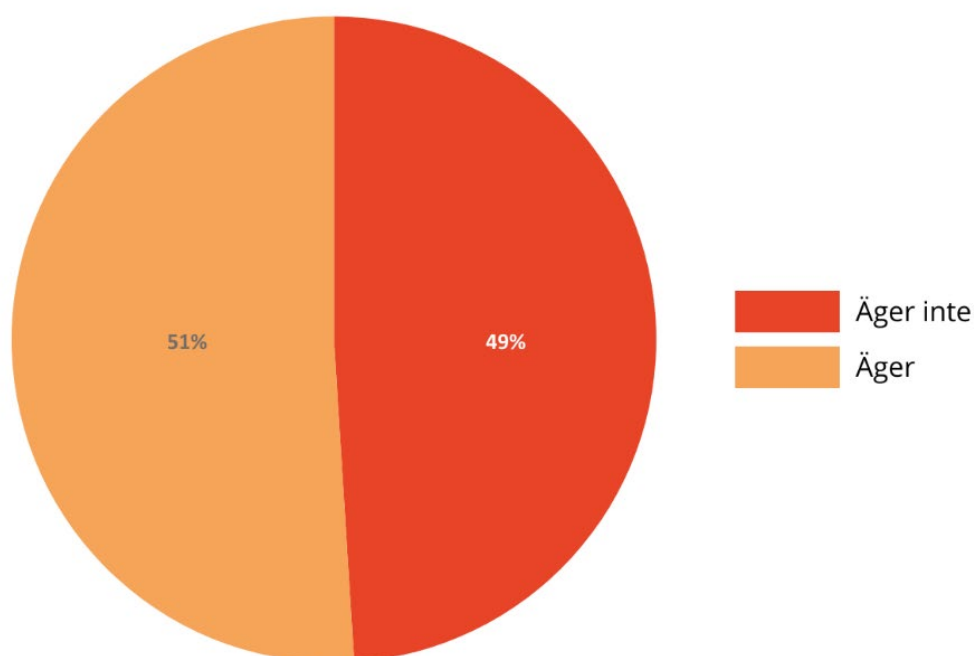
Innehåll

1. Fondägandets utveckling.....	3
2. Vem äger fonder i Sverige?	6
3. Fondägande bland kvinnor och män	10
4. Fondägande över livscykeln	13
5. Utbildning och fondägande	22
6. Barns fondägande	27
Appendix A: Tabellöversikt.....	29
Appendix B: Individdata över fondägande	30

1. Fondägandets utveckling

Figur 1 visar att andelen svenskar som äger fonder direkt i ett fondbolag eller via en ISK är strax över hälften, 51 procent. Bilden baseras på data över samtliga vuxna individer (20 år och äldre) boendes i Sverige år 2020, och innebär en ökning sedan 2015 då motsvarande siffra var 45 procent. Detta direktägda fondinnehav/ISK är den traditionellt sett dominerande formen av fondägande bland svenska hushåll, men det finns en relativt stor andel fondägande som inte inkluderas i dessa siffror. Pensionsrelaterat fondägande inom ramen för individuellt pensionssparande eller kapitalförsäkringar ingår till exempel inte i dessa siffror.

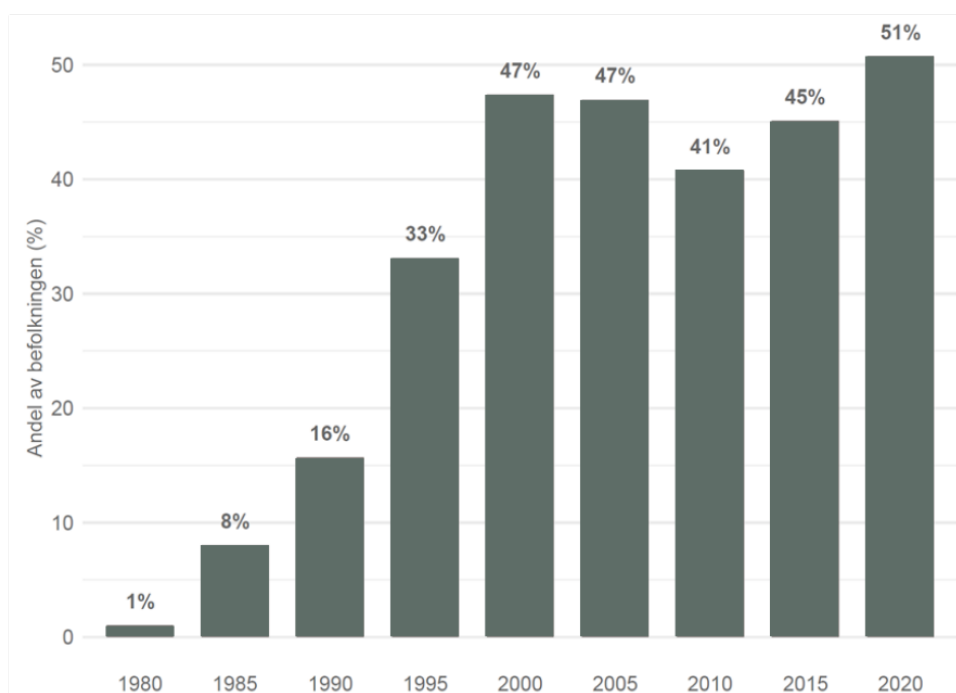
Figur 1: Ägande av fonder, direkt eller via ISK, bland vuxna i Sverige 2020.

Källa: Andelar av den vuxna befolkningen (20 år och äldre). Direktägda fonder i ISK och fonder ägda direkt i ett fondbolag. Data bygger på egna beräkningar utifrån fondägandet 2020. Se Appendix B för detaljer.

Den förändrade utbredningen av svenskarnas fondägande som andel av befolkningen sedan 1980-talet presenteras i Figur 2. Ökningen av andelen fondägande individer var särskilt markerad efter mitten av 80-talet, det vill säga efter införandet av de skattesubventionerade Allemansfonderna 1984. Detta understryker vilken långsiktig effekt på hushållssparandet som reformer av dess slag kan ha. Under 90-talet fortsatte ökningen i andelen fondägande individer med obruten hastighet ända fram till 2000 då trenden planade ut för att sjunka efter finanskrisen 2008. Därefter har andelen åter ökat för att uppvisa en ny högstanivå på 51 procent år 2020.

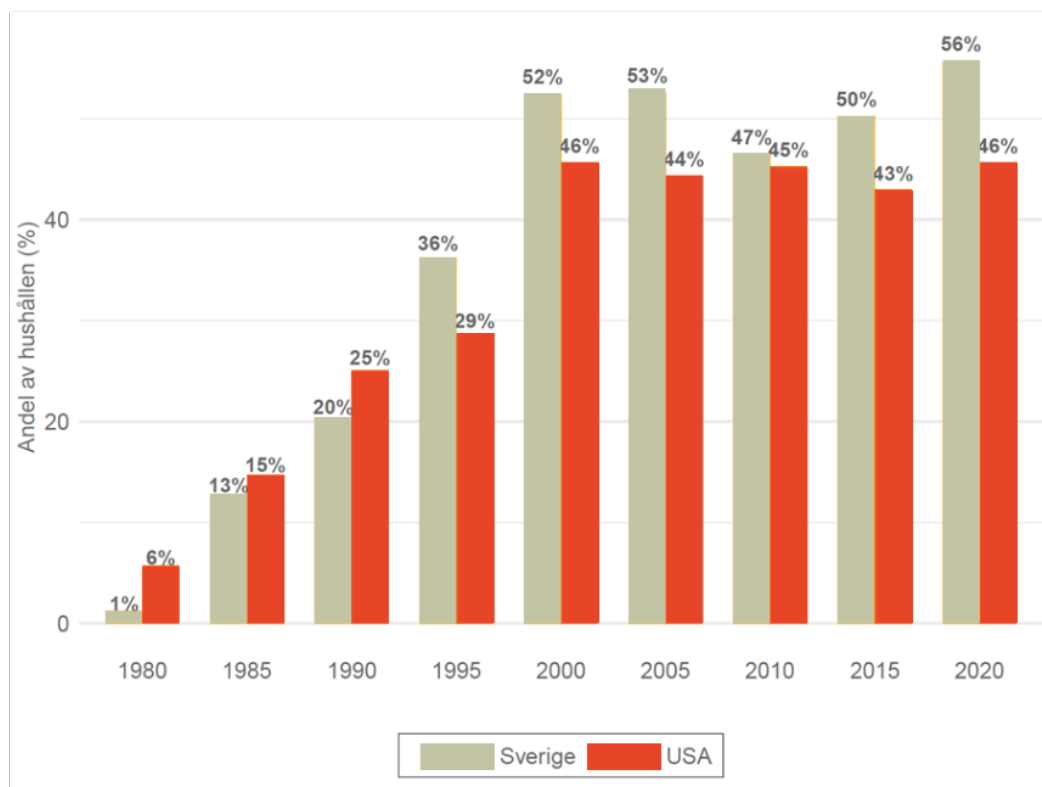
Figur 2: Utvecklingen av fondägarnas (direktägande) andel av befolkningen, 1980-2020.

Källa: Andelar av den vuxna befolkningen (20 år och äldre) med direktägande av fonder i fondbolag eller via ISK. Egna beräkningar. Se Appendix B för detaljer.

Även i USA är fondsparandet utbrett. Mellan 2015 och 2020 ökade andelen hushåll med fonder från 50 till 56 procent för svenska hushåll medan andelen amerikanska hushåll ökade från 43 till 46 procent. Jämförelsen är dock inte perfekt och resultaten ska tas med en rejäl nypa salt¹.

Figur 3: Fondägandets utveckling i USA och Sverige, 1980-2020.

Källa: För Sverige baseras data på egna bearbetningar av administrativa register över direkt fondägande (se Appendix B för detaljer). För USA baseras data på intervjuundersökningar och inkluderar förutom direkt fondägande även olika former av pensionrelaterat fondsparande (Investment Company Institute, 2021).

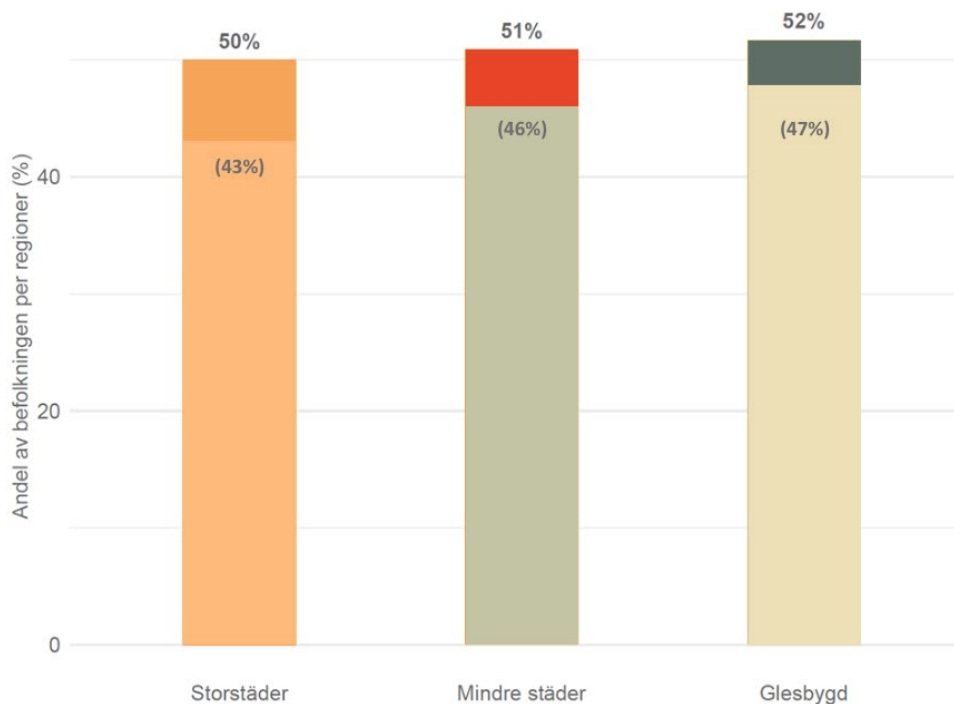
¹ Data för USA bygger på en återkommande intervjuundersökning som kartlägger fondsparandet bland amerikanska hushåll sedan 1980 medan siffrorna för Sverige bygger på administrativa register som rapporteras in utan individers direkta medverkan. Vidare innehåller det amerikanska fondägandet som redovisas här fler typer av fondägande än vad de svenska siffrorna gör. Exempelvis innehåller USAs siffror även fonder som ägs inom ramen för direkt pensionssparande och via avtalspensioner, vilket de svenska siffrorna inte gör. Se tidigare [studie](#) för metodgenomgång.

2. Vem äger fonder i Sverige?

Var i Sverige bor fondägande individer och hushåll? En genomgång av den geografiska utbredningen av svenska hushållens fondägande kan göras på flera nivåer. I denna rapport begränsas analysen till att dela in fondägarna i tre regionala kategorier: ”Storstäder” (Stockholm, Göteborg, Malmö och deras kranskommuner), ”Mindre städer” (till exempel Linköping, Uppsala, Karlstad, Sundsvall och pendlingskommuner nära dessa städer), samt ”Glesbygd” (till exempel Västervik, Falun, Piteå och alla resterande kommuner i landet). Denna indelning är den mest aggregerade som kan göras. Det finns mindre grupper som kan studeras ned till enskilda kommuner.

Figur 4 visar utbredningen av direktägande av fonder i de tre regionala grupperna. Som synes föreligger ingen stor geografisk variation: ägarandelen ligger mellan 50 och 52 procent och samtliga grupper har ökat 5-7 procentenheter sedan 2015.

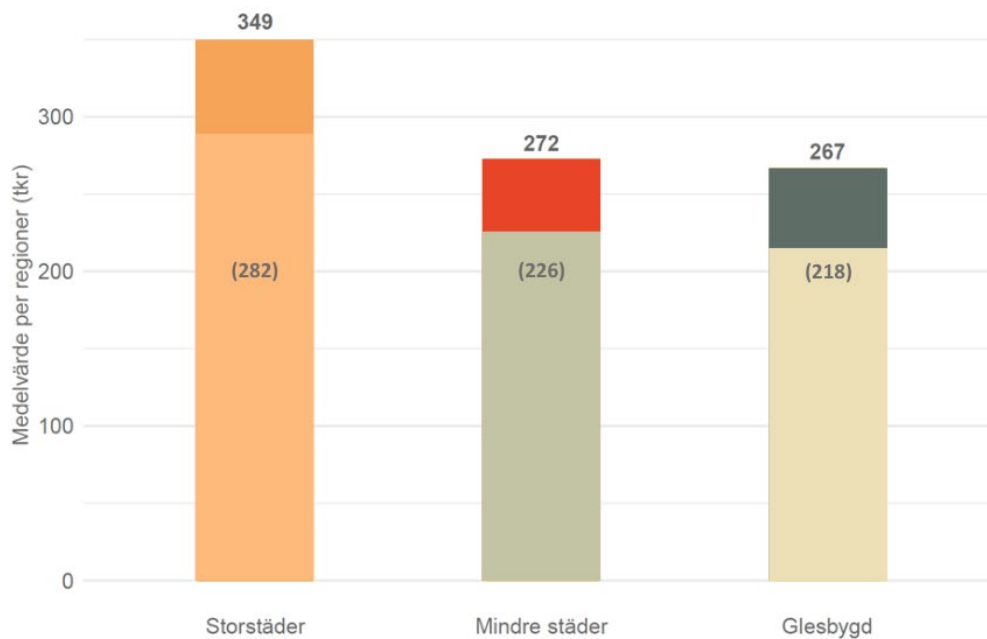
Figur 4: Fondägandets utbredning i storstäder, mindre städer och glesbygd 2020 (2015).

Källa: Andelar av vuxna befolkningen (20 år och äldre) per region. Se Appendix B för detaljer.

Om fondägandet är lika utbrett i landets olika delar, kan man fråga sig om fondinnehavens storlek också är på samma nivå i stad och landsbygd. Figur 5 visar genomsnittliga värden av direktägda fonder i fondbolag och ISK i samma tre regionala grupper. Bilden som framstår är något annorlunda. Storstädernas fondägare har ett genomsnittligt innehav år 2020 (2015) på 349 000 kr (282 000 kr), vilket ligger klart över de genomsnittliga innehavsnivåerna i mindre städer, 272 000 kr (226 000 kr), och i glesbygd, 267 000 kr (218 000 kr).

Figur 5: Fondinnehavens genomsnittliga värde iorststäder, mindre städer och glesbygd 2020 (2015).

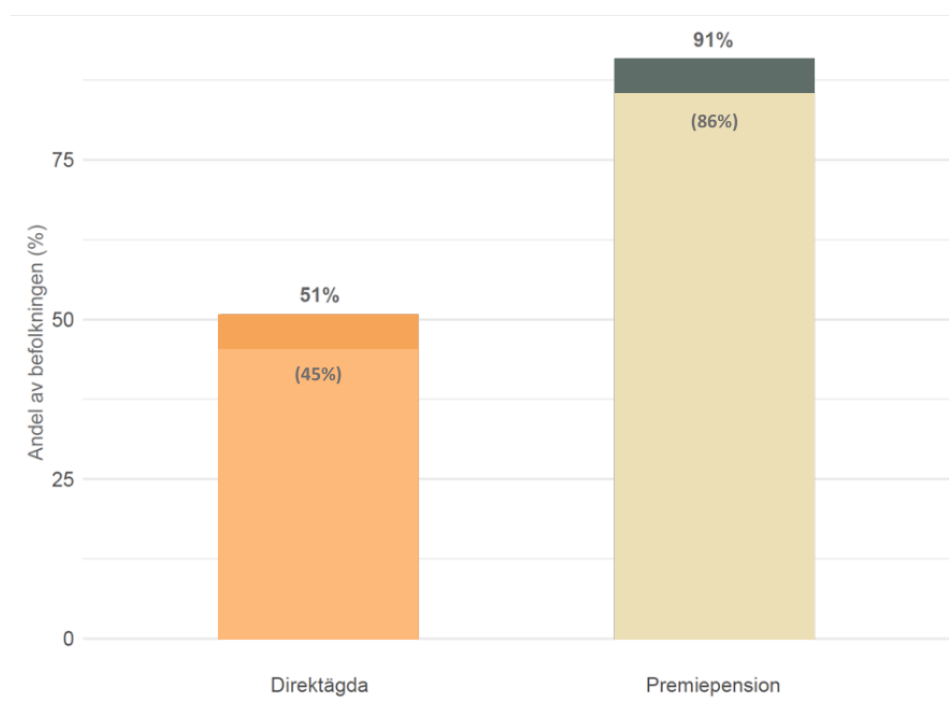

Källa: Egna beräkningar. Se Appendix B för detaljer.

Som tidigare nämnts finns olika typer av fondsparande i Sverige. Det direkta fondägandet, vilket utgör huvudfokus för de flesta analyserna i denna rapport, har varit en mycket viktig sparform. Pensionsreformen i mitten av 90-talet införde en fonderad del, premiepensionen, som en del av det allmänna pensionssystemet. Premiepensionen byggs upp genom att en del av ålderspensionsavgiften, som är den viktigaste delen av arbetsgivaravgiften, sätts in på ett individuellt fondkonto som är knutet till respektive löntagare. Alla löntagare har därefter fått möjlighet att välja vilken sorts investering som premiepensionens fonder ska knytas till. För de som inte väljer förvaltas fondkapitalet av sjunde AP-fonden.

Premiepensionskonton introducerades 1995 och växte snabbt i det aggregerade fondkapitalet. Hushållens premiepensionsinnehav utvecklades också relativt snabbt. Figur 6 visar andelen vuxna personer som äger fonder i antingen premiepensionen² eller i direktägda fonder. Medan 51 procent direktäger fonder är det 91 procent som äger premiepensionsfonder.

Figur 6: Premiepension och direktägda fonder: Andelen ägare i befolkningen 2020 (2015).

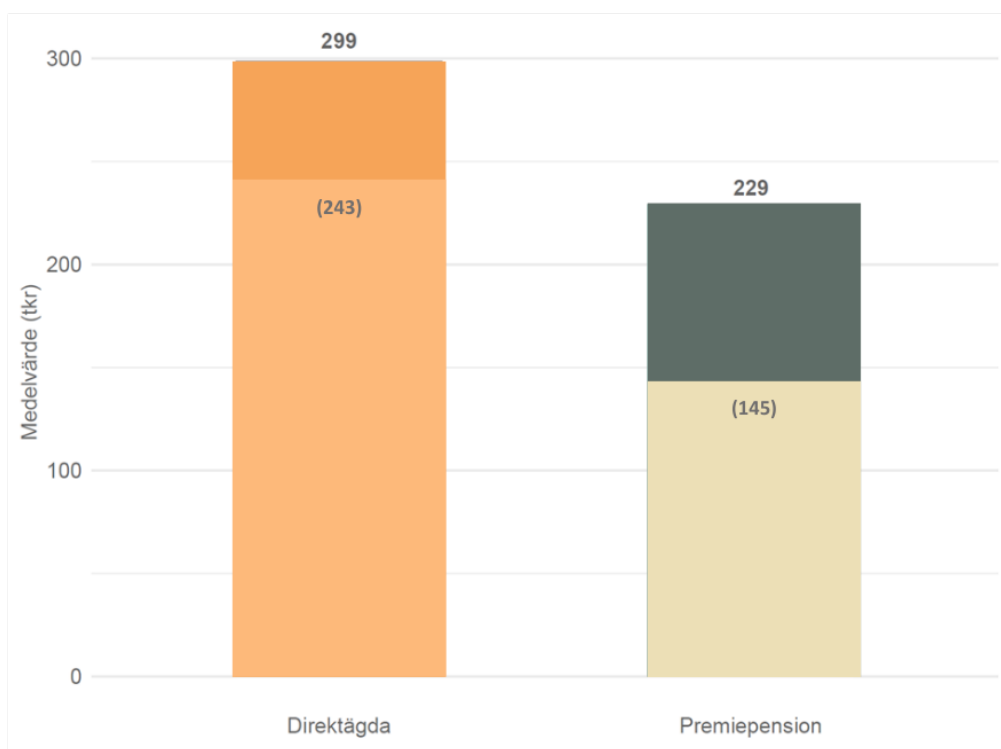

Källa: Egna beräkningar. Se Appendix B för detaljer.

² Inklusive förvalslösningen SÅFA

När vi dock studerar genomsnittliga fondinnehav blir bilden av premiepensionens betydelse en annan. Här utgör innehavet i de direktägda fonderna en större del, 299 000 kr jämfört med 229 000 kr för premiepensionen. Dock har det genomsnittliga innehavet i premiepensionen ökat mer sedan 2015, då motsvarande siffror var 145 000 kronor för premiepensionen och 243 000 kr för direktägandet.

Figur 7: Premiepension och direktägda fonder: Fondinnehavets genomsnittliga värde 2020 (2015).

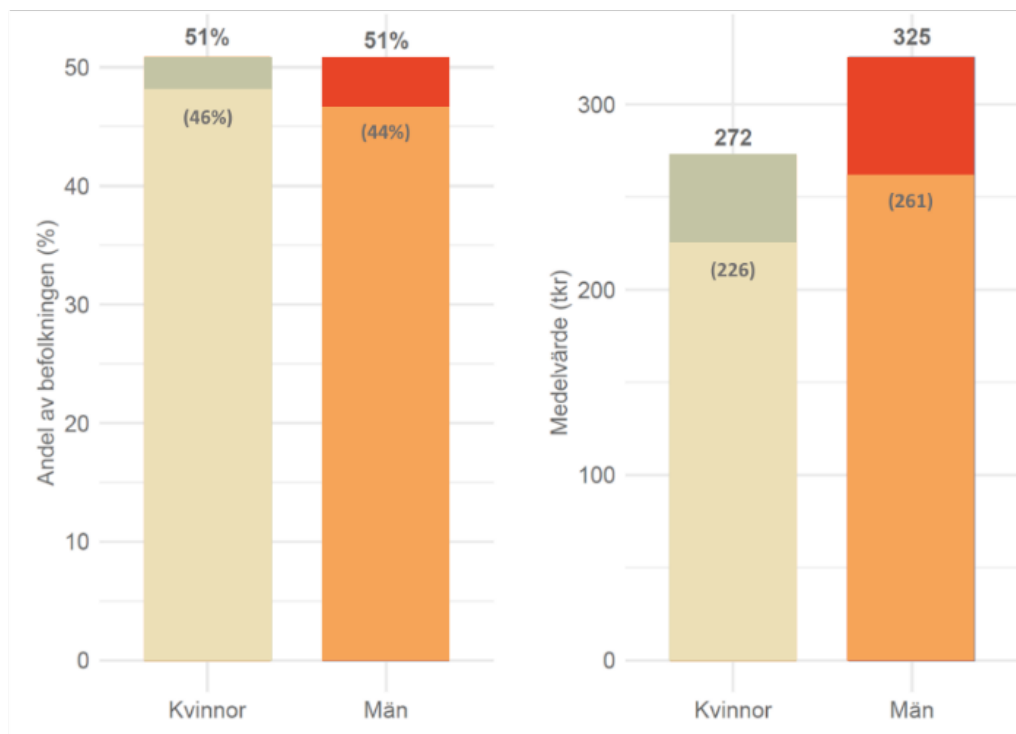

Källa: Egna beräkningar. Alla belopp omräknade till 2021 års prisnivå. Se Appendix B för detaljer.

3. Fondägande bland kvinnor och män

Figur 8 presenterar utbredningen av kvinnors och mäns direkta fondägande, både som andel av befolkningen (inom respektive kön) och i genomsnittligt värde bland fondägarna. Figuren visar att könsskillnaderna i ägardeltagande försvann mellan 2015-2020: 51 procent av både kvinnorna och männen äger fonder 2020. Skillnaderna i genomsnittligt fondbesittande ökade däremot något.

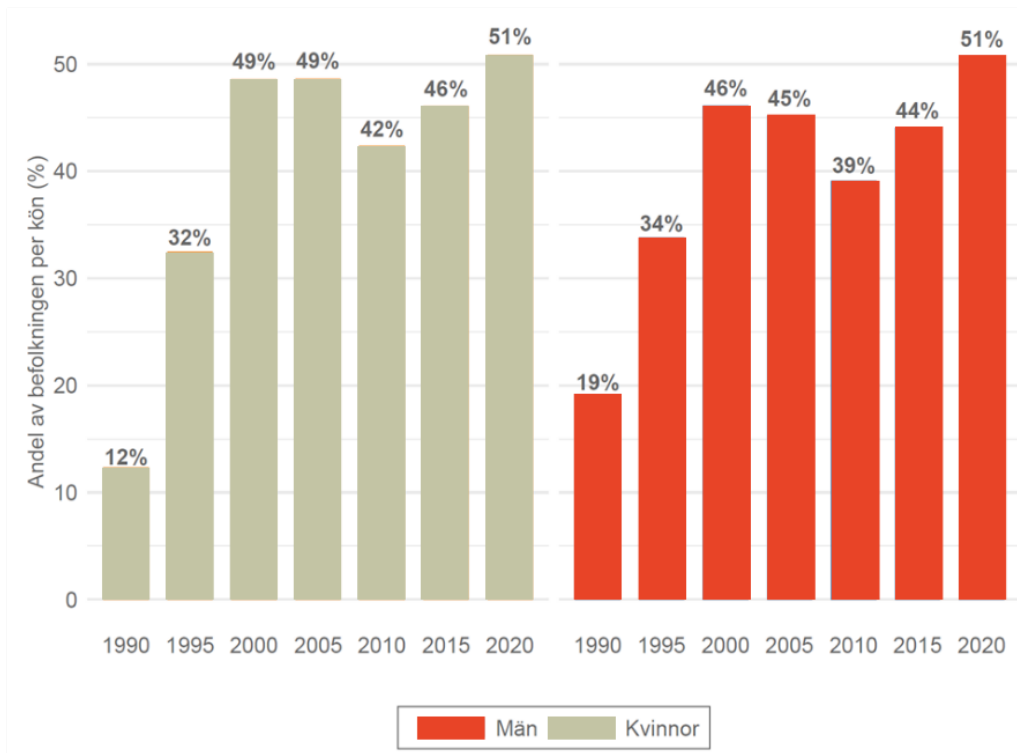
Figur 8: Kvinnors och mäns direktägande av fonder 2020 (2015).

Källa: Egna beräkningar av direktägande av fonder i fondbolag eller via ISK. Alla belopp omräknade till 2021 års prisnivå. Se Appendix B för detaljer.

Av figur 9 framgår att 51 procent är den högsta andelen som uppnåts.

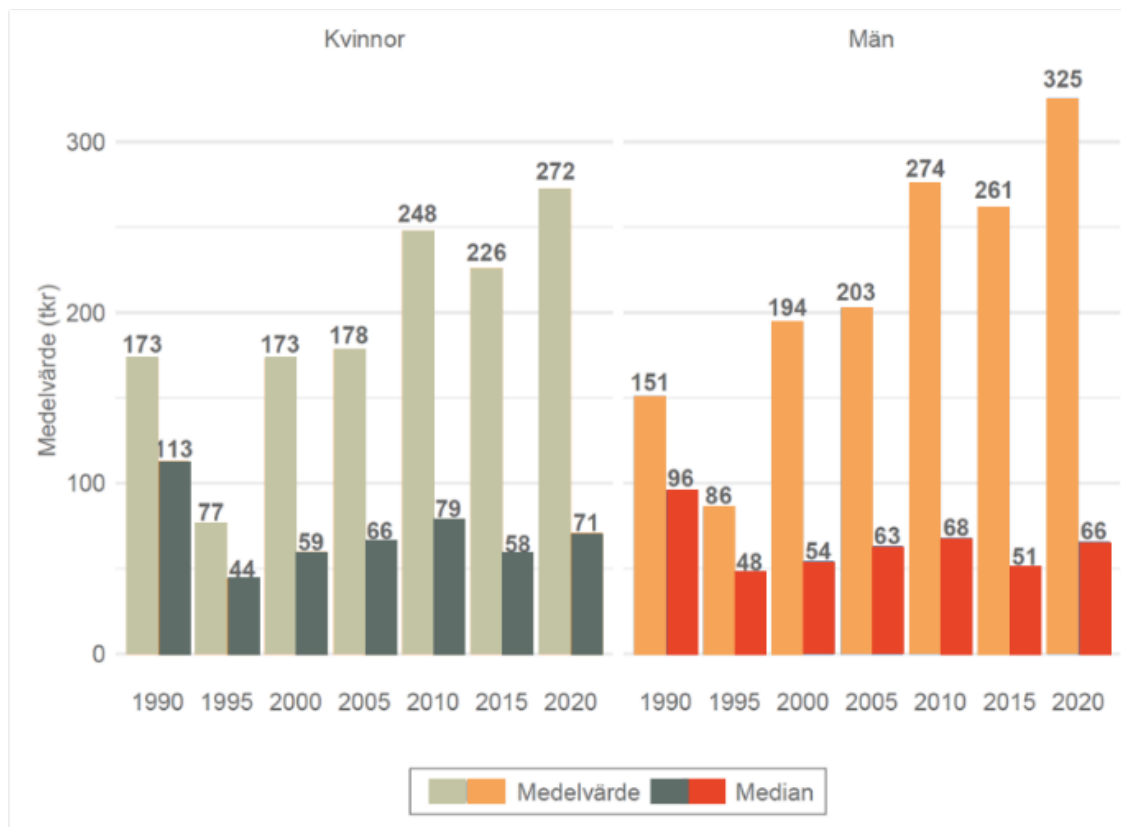
Figur 9: Utvecklingen av direktägande av fonder bland kvinnor och män.

Källa: Egna beräkningar av direktägande av fonder i fondbolag eller via ISK. Se Appendix B för detaljer.

Även det genomsnittligt fondinnehavet (medelvärde) når sin högsta nivå 2020.

Figur 10: Genomsnittligt fondinnehav hos kvinnor och män.

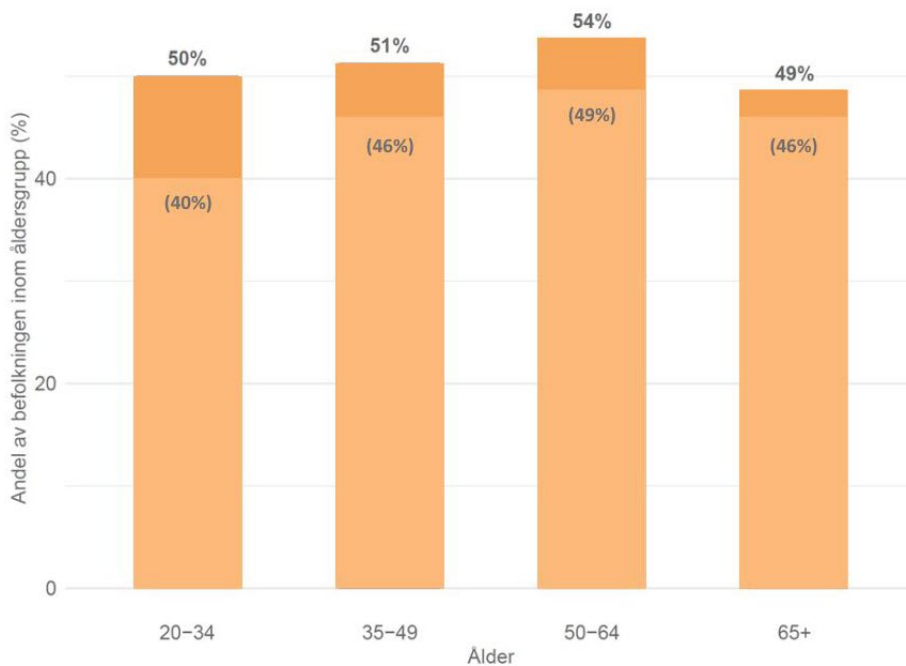

Källa: Egna beräkningar av direktägande av fonder i fondbolag eller via ISK. Alla belopp omräknade till 2021 års prisnivå. Se Appendix B för detaljer.

4. Fondägande över livsrytmen

5 år förskjutning (från 2015 till 2020) innebär att andelen i direktägande av fonder i olika åldersklasser ökade för samtliga åldersklasser, där 20-34 åringar uppvisade den största ökningen, från 40 till 50 procent.

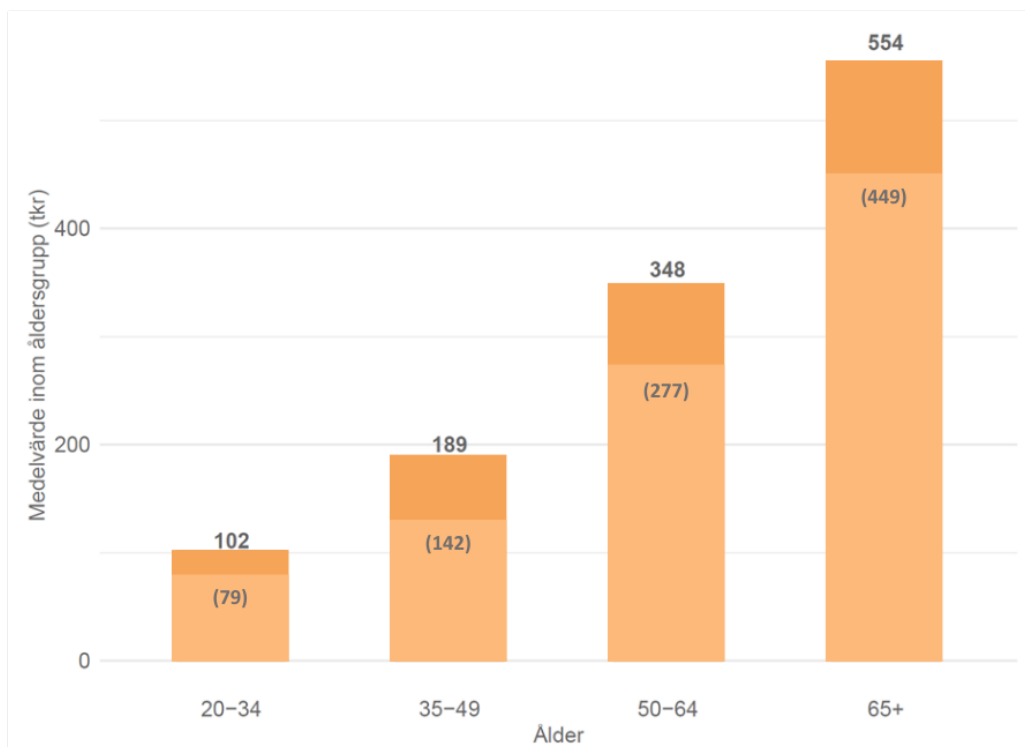
Figur 11: Direktägande av fonder i olika åldersklasser 2020 (2015).

Källa: Direktägda fonder i fondbolag eller via ISK. Egna beräkningar. Se Appendix B för detaljer.

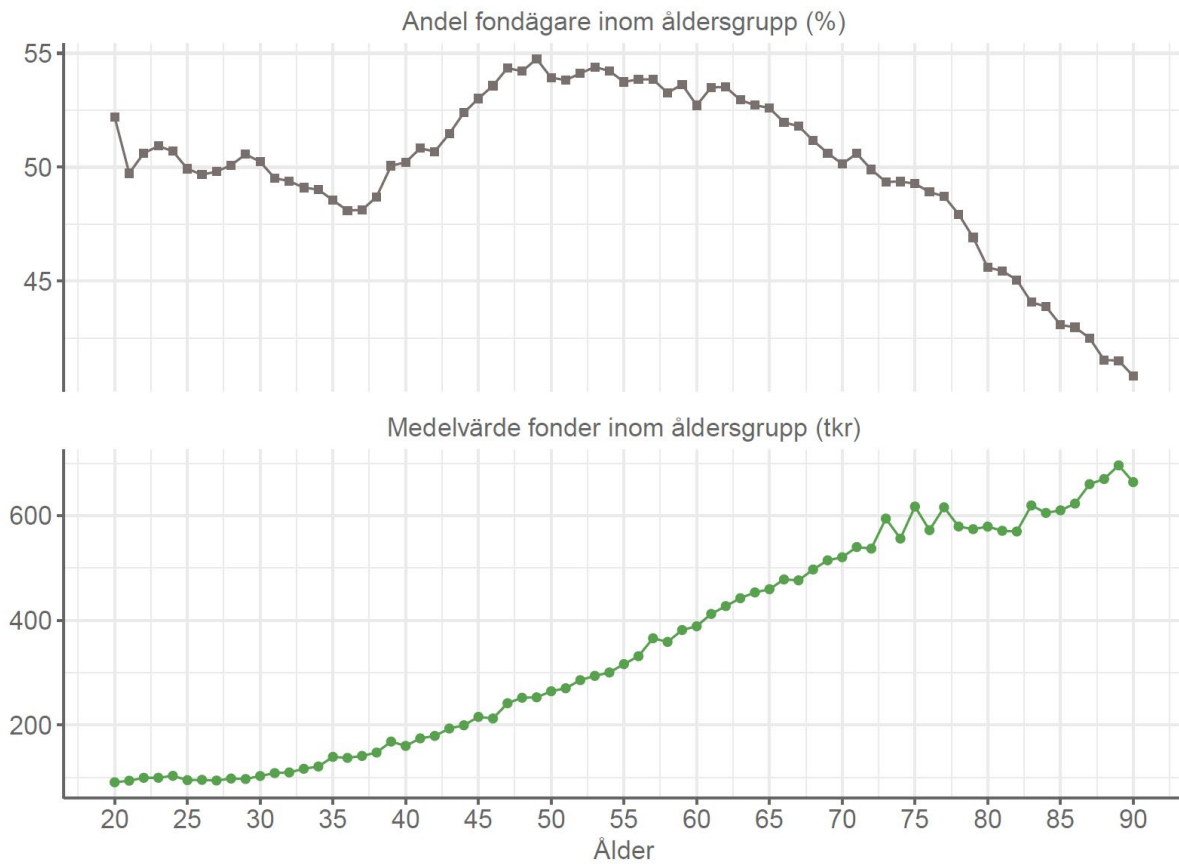
Medelvärdet på fondinnehaven har ökat för samtliga åldersklasser mellan 2015 och 2020.

Figur 12: Innehav av direktägda fonder i olika åldersklasser 2020 (2015).

Källa: Direktägda fonder i fondbolag eller via ISK. Egna beräkningar. Se Appendix B för detaljer.

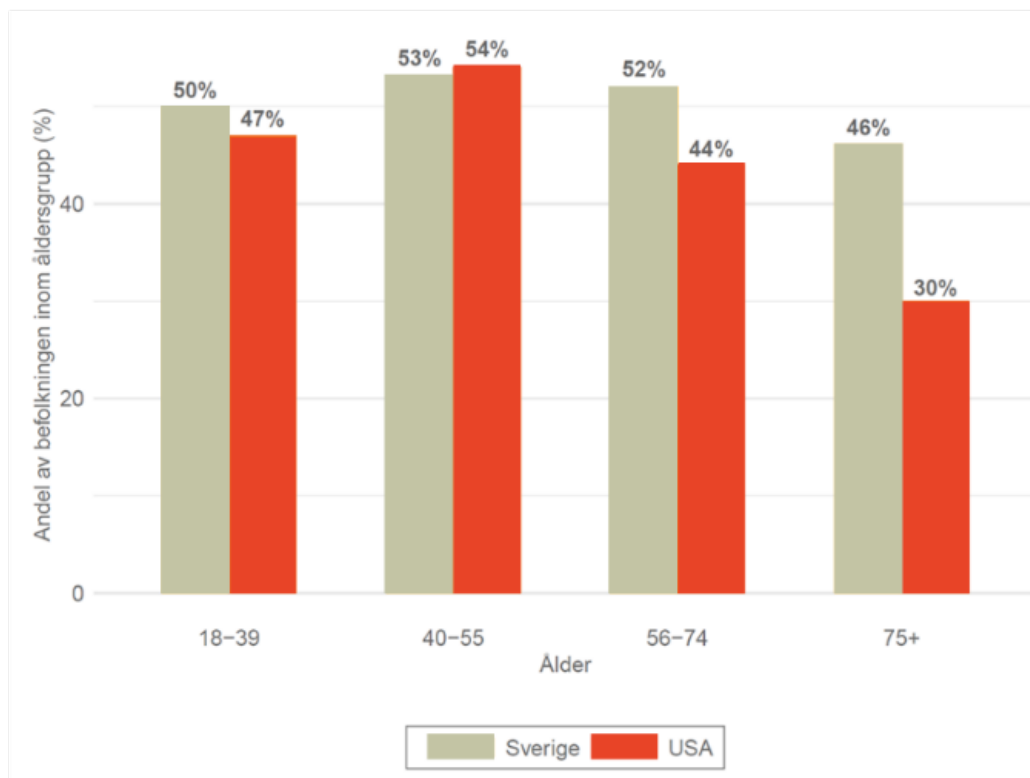
Figur 13: Direktägda fondinnehav över livsrykeln.

Källa: Direktägda fonder i fondbolag eller via ISK. Egna beräkningar. Se Appendix B för detaljer.

Ser sambandet mellan ålder och fondägande likadant ut i alla västländer? Figur 14 visar andelen fondägare i Sverige och USA i fyra åldersklasser. Mönstret i Sverige är detsamma som ovan även om åldersklasserna inte är helt identiska. I USA framgår en något tydligare livscykel, med något lägre fondägande bland unga och klart lägre bland äldre i förhållande till medelålders individer.

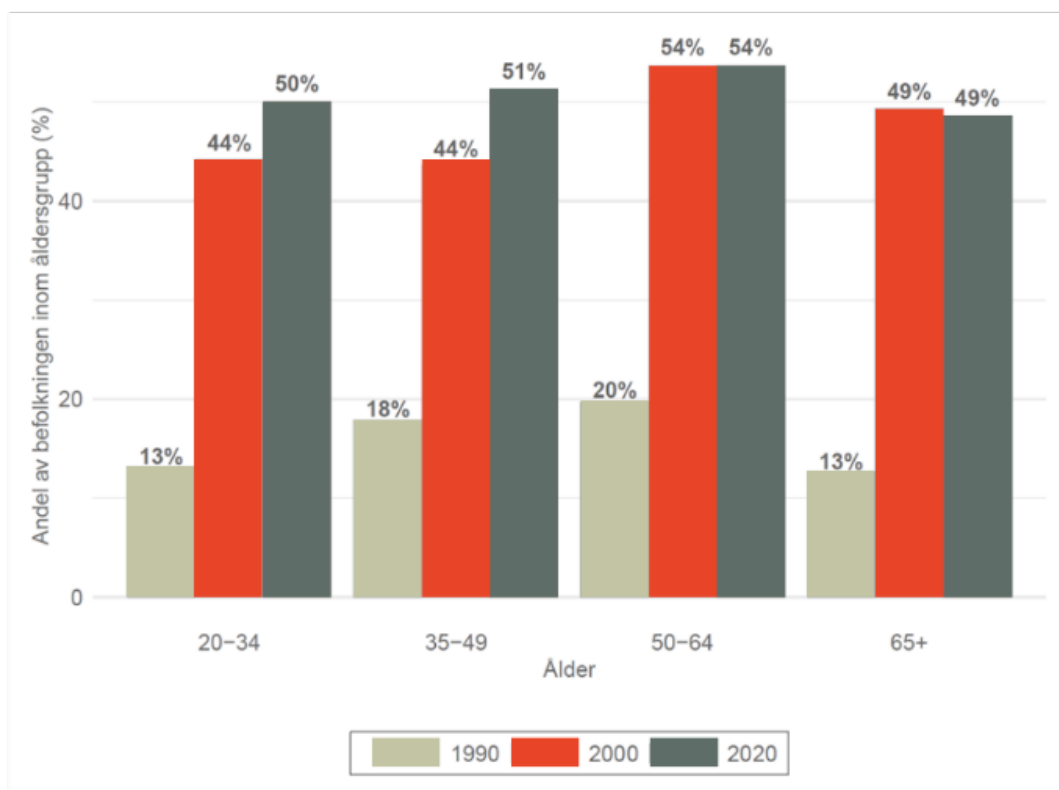
Figur 14: Ålder och fondägande i Sverige och USA.

Källa: För Sverige baseras data på egna bearbetningar av administrativa register över direkt fondägande (se Appendix B för detaljer). För USA baseras data på intervjuundersökningar och inkluderar förutom direkt fondägande även olika former av pensionrelaterat fonsparande (Investment Company Institute, 2021). Notera att ålderskategorierna har justerats jämfört med 2015.

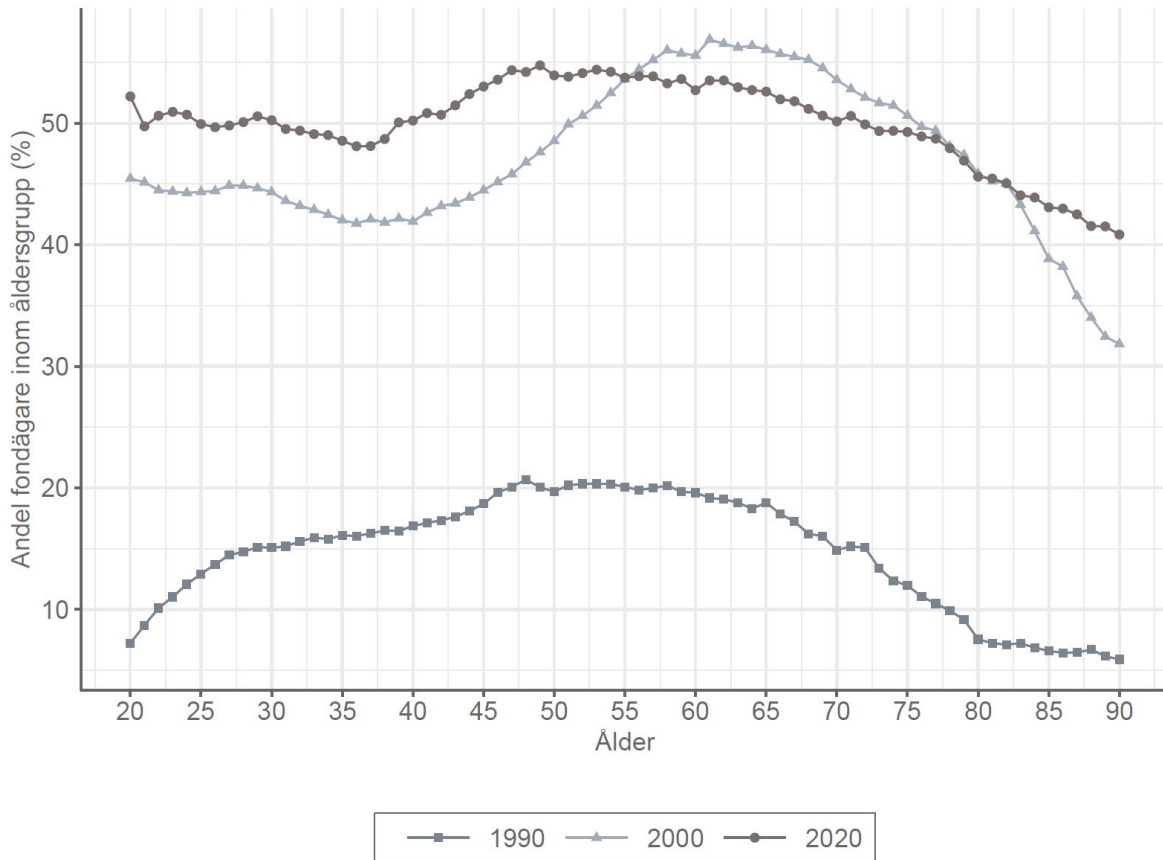
Jämfört med 2015 och 2020 har andelen fondinnehavare ökat för samtliga åldersgrupper. Störst var ökningen för den yngsta åldersgruppen (20-34 år) som gick från 40 till 50 procent.

Figur 15: Utvecklingen över tid av direktägt fondinnehav i olika åldersgrupper.

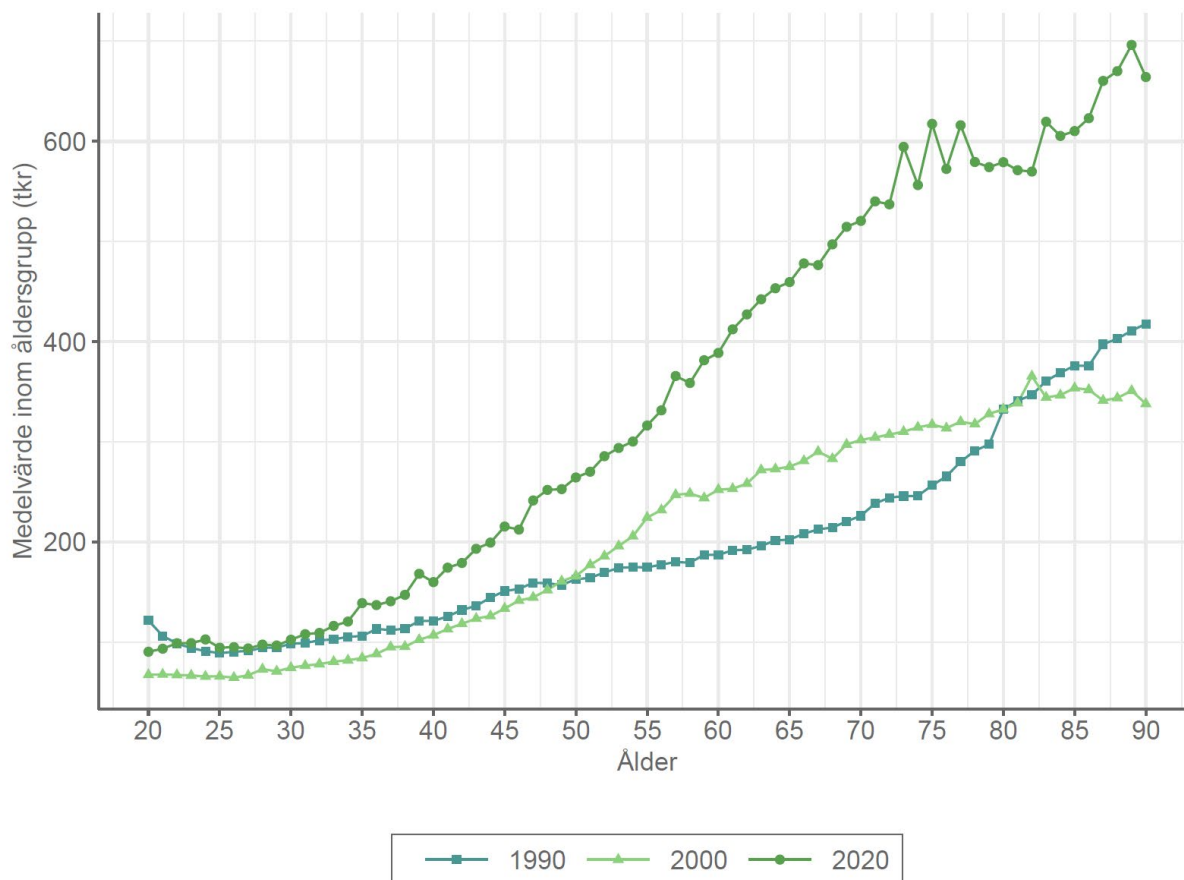
Källa: Direktägda fonder i fondbolag eller via ISK. Egna beräkningar. Se Appendix B för detaljer.

Figur 16: Livscykelprofil av direktägda fondinnehav över tid.

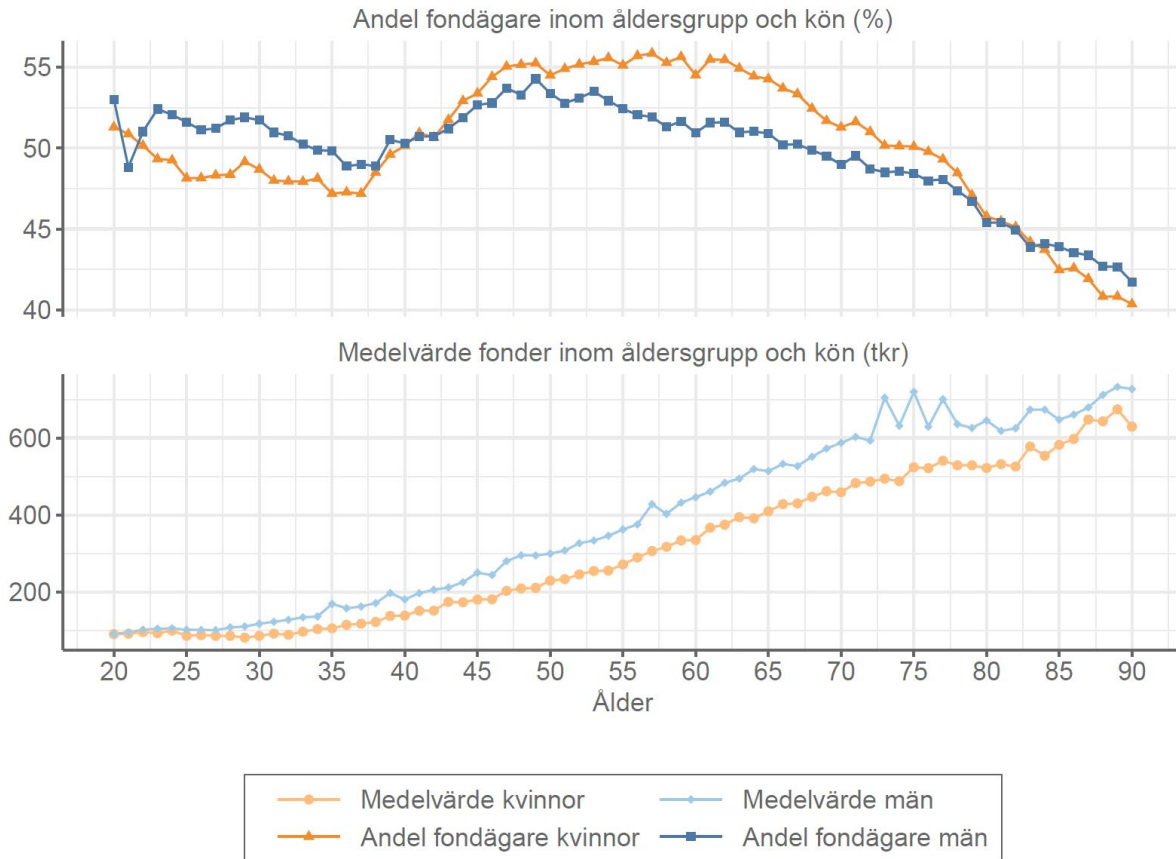
Källa: Direktägda fonder i fondbolag eller via ISK. Egna beräkningar. Se Appendix B för detaljer.

Figur 17: Livscykelprofil av direktägda fondinnehavens storlek över tid.

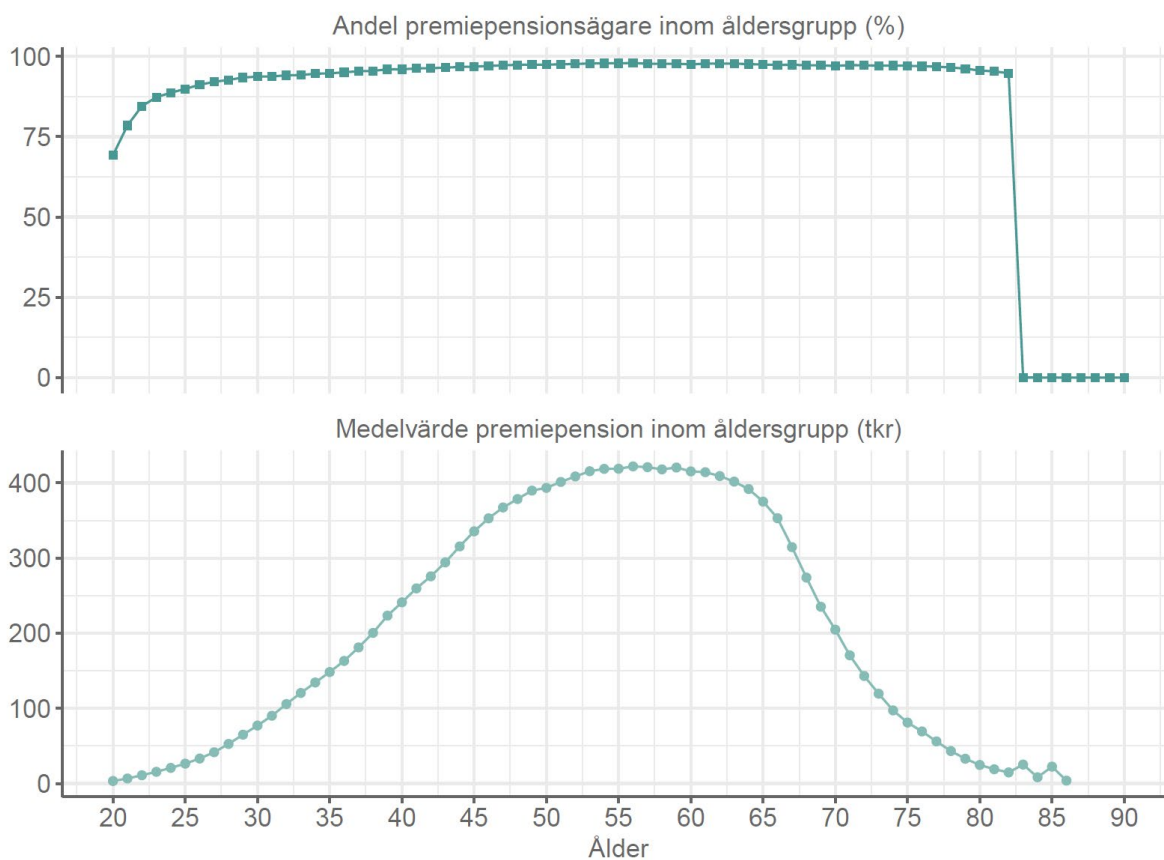
Källa: Direktägda fonder i fondbolag eller via ISK. Egna beräkningar. Belopp omräknade till 2021 års priser. Se Appendix B för detaljer.

Figur 18: Kvinnors och mäns direktägda fondinnehav över livsytkeln.

Källa: Direktägda fonder i fondbolag eller via ISK. Egna beräkningar. Belopp omräknade till 2021 års priser. Se Appendix B för detaljer.

Figur 19: Premiensionsinnehav över livsrykeln.

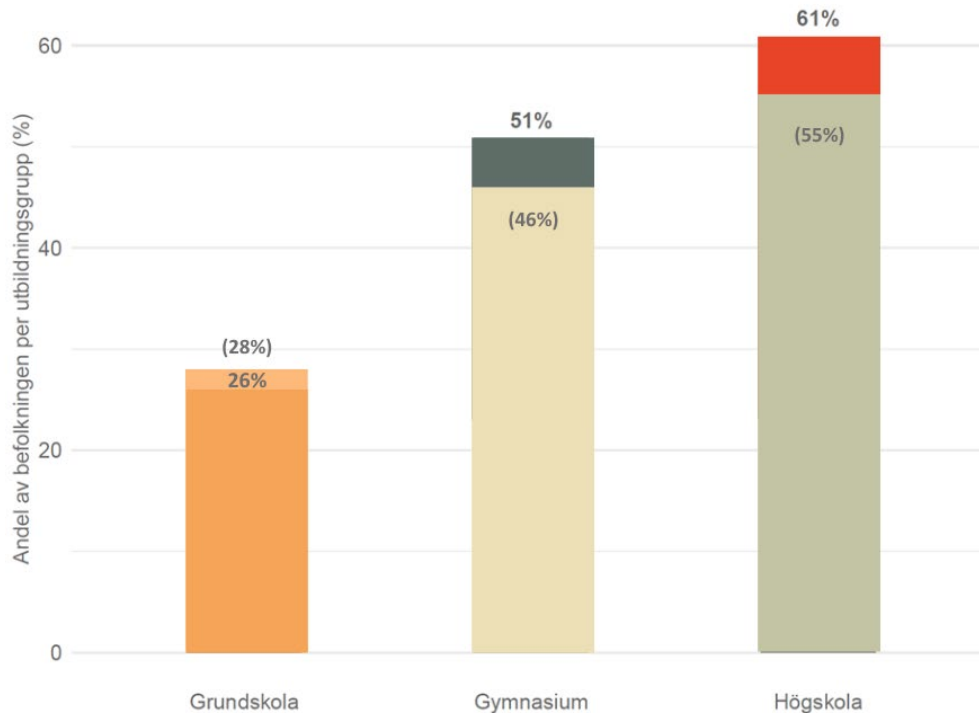

Källa: Egna beräkningar. Belopp omräknade till 2021 års priser. Se Appendix B för detaljer.

5. Utbildning och fondägande

Det finns skillnader i utvecklingen i fondägandet mellan 2015 och 2020 när uppdelning görs på utbildningsbakgrund. Medan de som gått gymnasium och högskola ökar med ca 5 procentenheter minskar andelen fondsparare för de med enbart grundskola med 2 procentenheter.

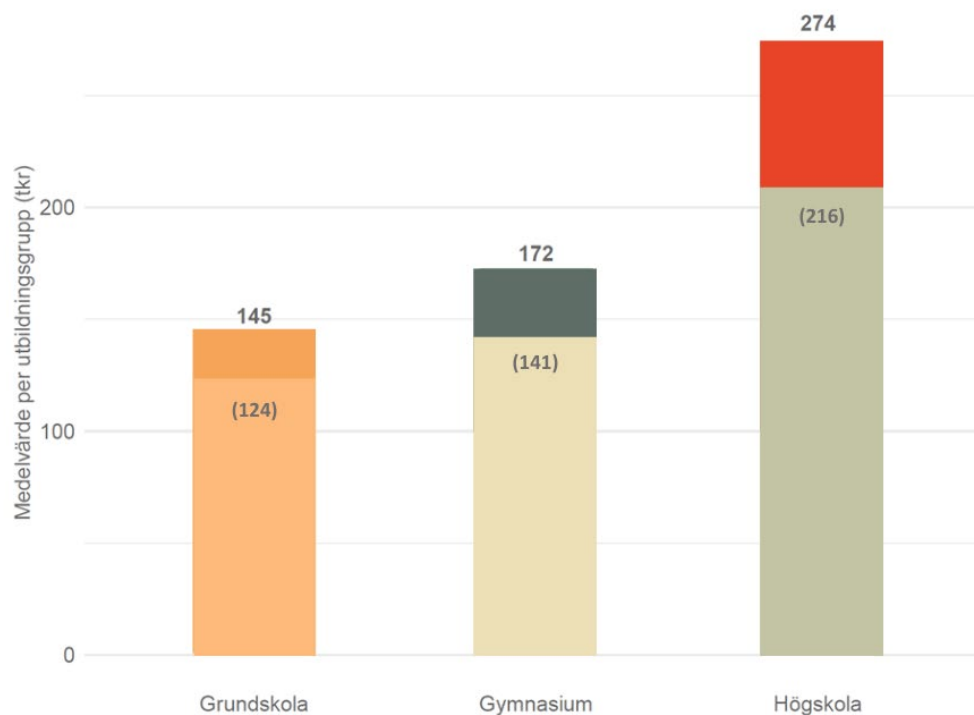
Figur 20: Direktägda fondinnehavs utbredning utifrån utbildningsbakgrund 2020 (2015).

Källa: Direktägda fonder i fondbolag eller via ISK. Egna beräkningar. Se Appendix B för detaljer.

Däremot ökar det genomsnittliga värdet på fondinnehaven för samtliga utbildningsbakgrunder.

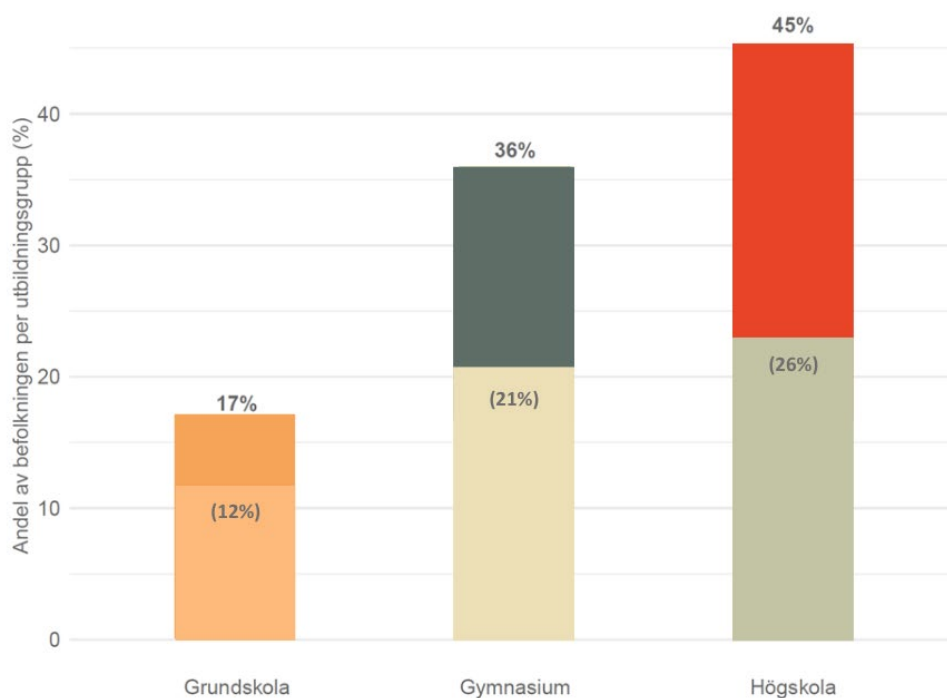
Figur 21: Direktägda fondinnehavens storlek utifrån utbildningsbakgrund 2020 (2015).

Källa: Direktägda fonder i fondbolag eller via ISK. Egna beräkningar. Belopp omräknade till 2021 års priser. Se Appendix B för detaljer.

ISK-sparandet är det som uppvisar störst skillnader mellan 2015 och 2020. Sakerligen beror det på att ISK var relativt nytt 2015 (ISK lanserades 2012) och i takt med att det blivit mer känt har sparandet ökat. Figur 22 visar att ju högre utbildningsnivå desto högre andel har ISK. Detsamma gäller ökningen mellan 2015 och 2020 där de med högre utbildningsnivå ökade mest, från 26 till 45 procent.

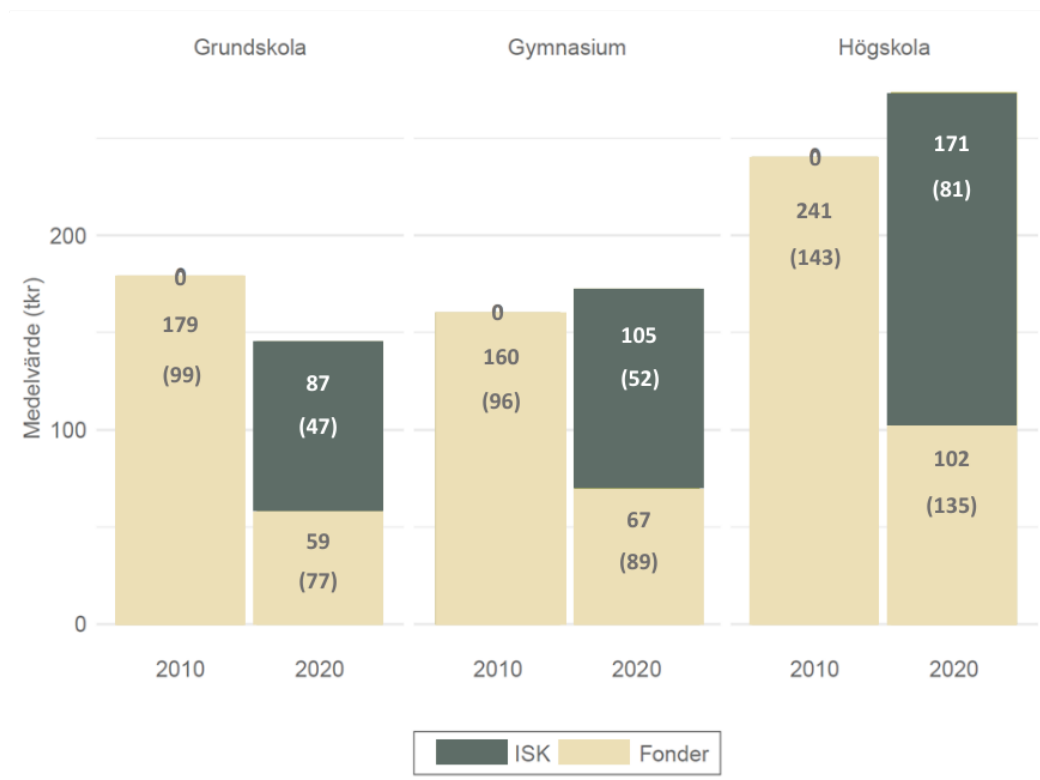
Figur 22: Fondägande via ISK per utbildningsnivå 2020 (2015).

Källa: Egna beräkningar. Se Appendix B för detaljer.

Även medelvärdet på fondinnehaven totalt har ökat oavsett utbildningsnivå. Noterbart är att det är värdena på ISK som ökat medan direktspårade i fonder minskat.

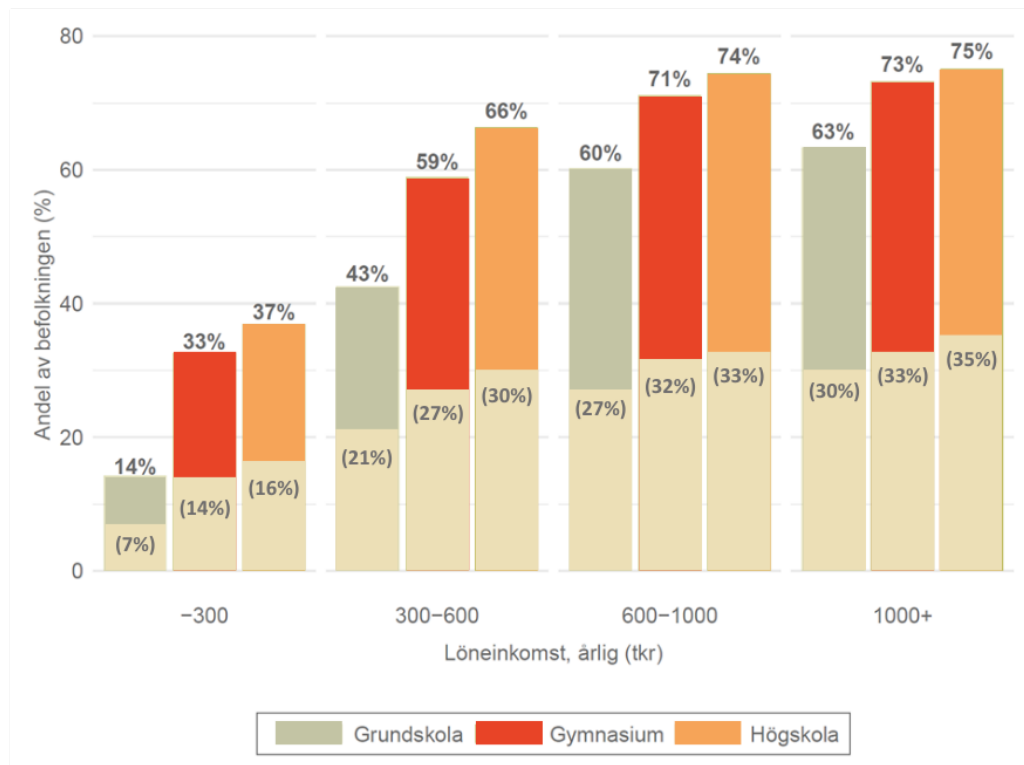
Figur 23: Fondägande via ISK och utbildningsbakgrund 2020 (2015).

Källa: Egna beräkningar. Belopp omräknade till 2021 års priser. Se Appendix B för detaljer.

Sett till andelen av befolkningen som har ISK kan konstateras att det i princip skett en fördubbling för samtliga inkomstklasser.

Figur 24: ISK-ägande per utbildningsnivå och inkomstklass 2020 (2015).

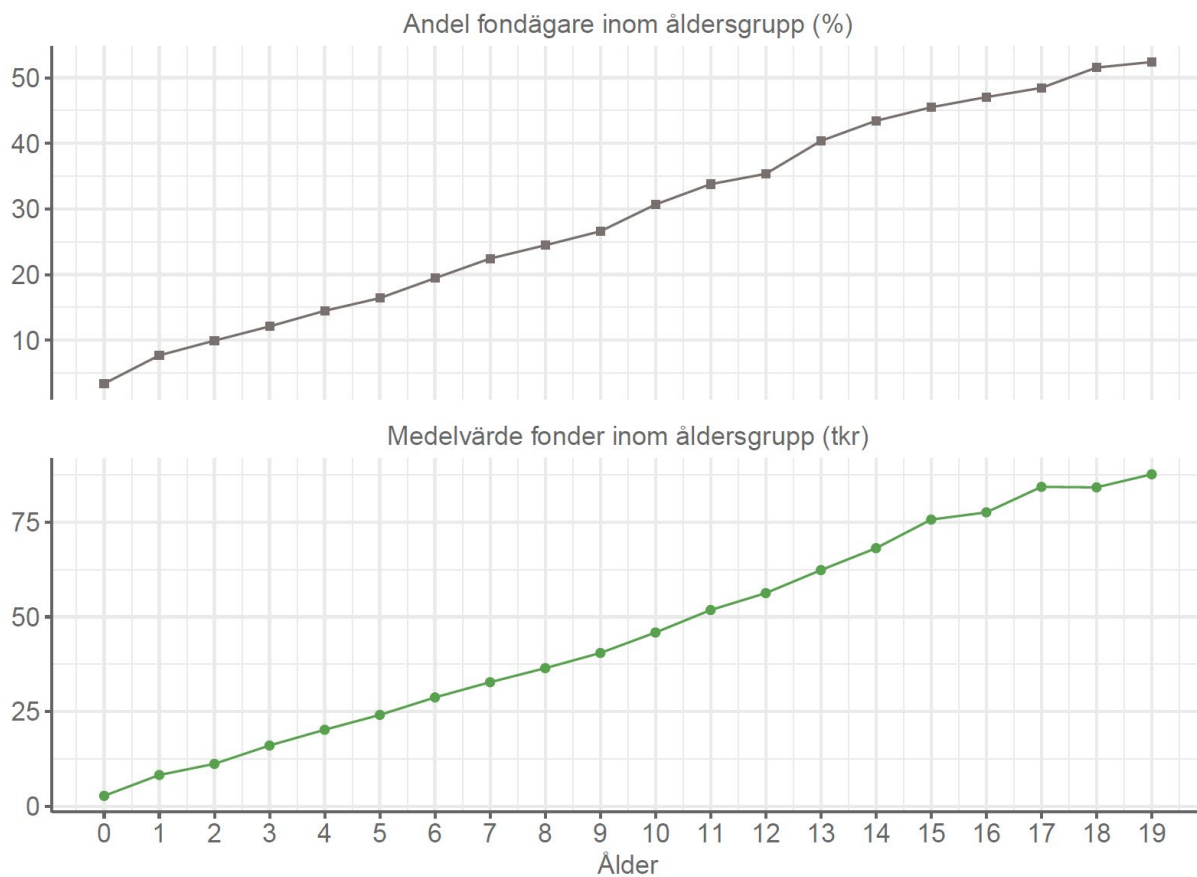

Källa: Egna beräkningar. Se Appendix B för detaljer.

6. Barns fondägande

Andel barn som äger fonder stiger i takt med åldern.

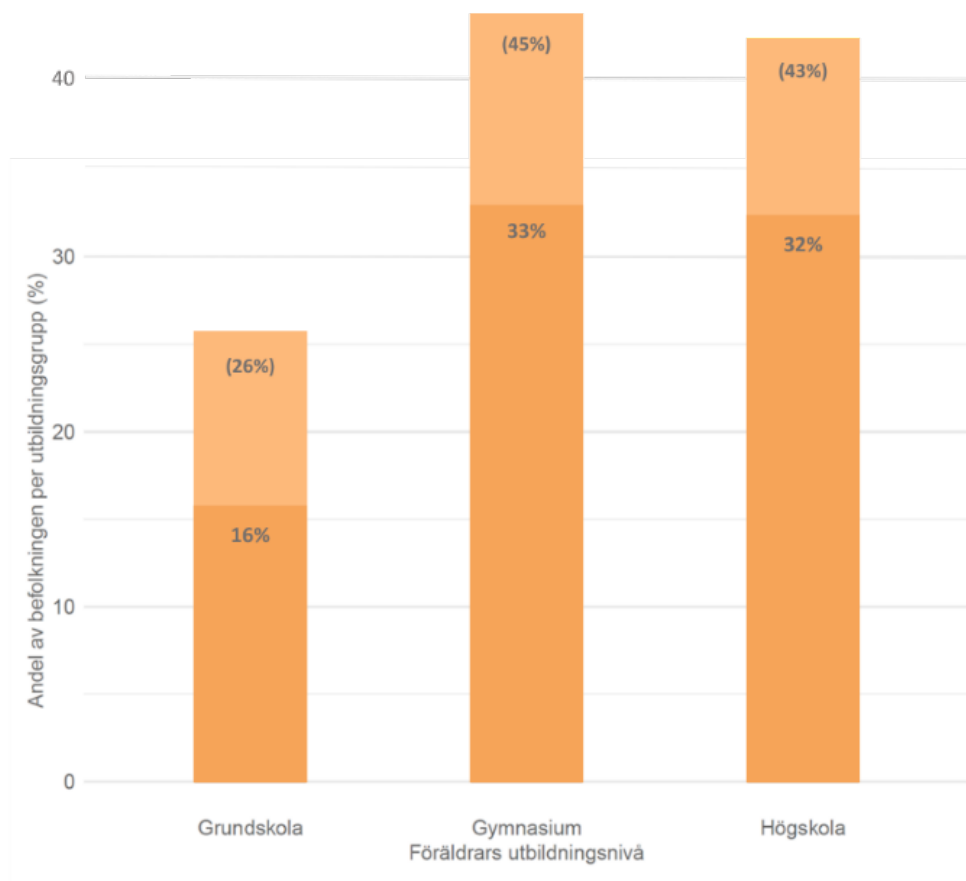
Figur 25: Barns innehav av direktägda fonder i olika åldrar.

Källa: Direktägda fonder i fondbolag eller via ISK. Egna beräkningar. Se Appendix B för detaljer.

Barns direktägande av fonder sjönk generellt mellan 2015 och 2020 med ca 10 procentenheter, och det gällde oavsett föräldrarnas utbildningsnivå som bilden nedan visar. Förändringen är överraskande, likande trend har inte visats i de enkätundersökningar föreningen genomfört. Möjliga förklaringar skulle kunna vara att det blivit mer populärt att spara till barn via kapitalförsäkringar, vilket då inte kommer med i siffrorna här eftersom försäkringssparande inte kan observeras på individnivå.

Figur 26: Barns direktägande av fonder uppdelat i föräldrarnas utbildningsnivå 2020 (2015).

Källa: Direktägda fonder i fondbolag eller via ISK. Egna beräkningar. Se Appendix B för detaljer.

Appendix A: Tabellöversikt

Tabell A1: Hushållens direktägande av fonder.

		Deltagande (%)	Värde (tkr)	
			Medel	Median
Alla		51	299	68
Kön	Kvinna	51	272	71
	Man	51	325	66
Ålder	0-19	29	59	30
	20-34	50	102	33
	35-49	51	189	47
	50-64	54	348	85
	65+	48	559	182
Löneinkomst (tkr)	0-300	41	376	84
	300-600	61	181	50
	600-1000	73	361	105
	1000+	74	792	185
Utbildning	Grundskola	32	316	76
	Gymnasium	50	243	53
	Högskola	61	364	90
Födelseland	Sverige	59	308	73
	OECD	29	290	57
	Icke-OECD	18	149	22

Källa: Siffrorna gäller direktägda fonder i fondbolag och i ISK. Alla belopp refererar till ställningsvärden vid utgången av 2020 men alla värden är omräknade till 2021 års priser. Beräkningarna bygger på data som beskrivs i Appendix B.

Appendix B: Individdata över fondägande

De beskrivande analyserna av den svenska befolkningens fondägande i denna rapport baseras på uppgifter om individer som har hämtats från olika registerdatabaser. Samtliga uppgifter är anonymiserade och alla dataserier är placerade i säkra dataservrar som sköts av SCB. De viktigaste databaserna är registren över totalbefolkningen, inkomsttaxeringen, förmögenheter, samt utbildningsexamen.

Uppgifter om fondägande observeras med olika grad av exakthet i olika perioder. 1999-2007 finns på SCB ett förmögenhetsregister som innehåller uppgifter om alla registrerade fondinnehav inklusive uppgifter om storlek och typ av fond. Detta register upphörde 2007 i samband med att kontrolluppgiftsskyldigheten gällande finansiella tillgångar försvann när förmögenhetsskattens slopades. Under perioden 2008-2011 används uppgifter om utdelningsinkomster som redovisas inom ramen för inkomsttaxeringen. Under dessa år var svenskregistrerade fonder skyldiga att dela ut minst 1,5 procent av fondkapitalet till fondernas ägare, vilket beskattades som en kapitalinkomst och därigenom skapade en likvärdighet med andra kapitaltillgångar av samma slag.

Från och med 2012 beskattas direktägda fonder i form av schabloninkomstbeskattning. Denna sker genom att en imputerad kapitalinkomst beräknas utifrån en schablonavkastning (0,4 procent av fondkapitalets värdet vid årets ingång). Denna imputerade inkomst observeras i inkomsttaxeringen och fondinnehavet kan erhållas genom att dividera den med 0,4 procent. Fondägande i ISK beskattas på ett liknande sätt, men exakta uppgifter om andelen fonder och andra innehav i ISK saknas. Därför uppskattas fondernas andel i ISK på individnivå genom att ta fondernas andel av samtliga ISK-kvalificerade tillgångar (fonder och börsaktier) som de observeras 2007 och anta att denna andel kvarstår under 2010-talet. Fondinnehav under perioden före 1999 uppskattas genom att använda relationen mellan fondägande och ett antal andra observerade faktorer (kapitalinkomst, taxerad förmögenhet, ålder, kön, arbetsinkomst mm) samt beräkningar i maskininlärningsmodeller. Uppgifter om behållning i premiepensionen kommer från Pensionsmyndigheten.

Utbildningsdata kommer från SCBs administrativa register som innehåller uppgifter om svenskarnas utbildningsnivå enligt klassificeringssystemet svensk utbildningsnomenklatur (SUN). Det finns flera sätt på vilket man kan beskriva utbildningens nivå. I denna rapport ligger fokus på utbildningens längd och tre nivåer har valts. Gruppen "Grundskola" innefattar samtliga individer som har maximalt 9- eller 10-årig grundskola och ingen gymnasieskoleutbildning (SUN-nivåer 0, 1 och 2). Gruppen "Gymnasium" innefattar personer som har genomgått grundskola och därutöver maximalt 2- eller 3-årig gymnasial utbildning (SUN-nivå 3). Gruppen "Högskola" innefattar personer som har eftergymnasial utbildning (SUN-nivåer 4, 5 och 6). Denna sista grupp är relativt heterogen och innehåller, namnet till trots, inte enbart

högskoleutbildade personer utan även vissa personer med eftergymnasial utbildning som inte ägt rum på högskola.

Analysen av bostadsort baseras på information om vilken kommun fondägare är skrivna i. SKRs officiella regionindelning används för att dela in fondägarna i SKRs tre huvudgrupper: ”Storstäder” (huvudgrupp A: storstäder och storstadsnära kommuner), ”Mindre städer” (huvudgrupp B: större städer och kommuner nära större stad) och ”Glesbygd” (huvudgrupp C: mindre städer/tätorter och landsbygdskommuner). Klassificeringen av kommuner som används är den för 2015, vilket innebär att ett mindre antal observationer faller bort i analysen av utvecklingen över tid i samband med viss variation i Sveriges antal kommuner.